

Jačanje pravosudnog sektora

Misija OEES-a u Bosni i Hercegovini pruža pomoć pravosudnom sustavu u svrhu promicanja njegove neovisnosti, učinkovitosti, poštovanja temeljnih prava na pravično suđenje i sposobnosti ispunjavanja međunarodno priznatih standarda.

Pravosudni sektor u Bosni i Hercegovini

Reforma pravosudnog sustava u Bosni i Hercegovini (BiH) u glavnom je fokusu domaćih i međunarodnih nastojanja da se izgradi demokratska i samoodrživa država. Usprkos značajnom napretku, ostaje još dosta da se uradi. Završetak ovih reformi bitan je za osiguravanje zaslužnog mjesta BiH u euroatlantskim institucijama.

Značajne promjene uvedene su 2003. godine, uključujući restrukturiranje sudova i tužiteljstava, ponovno imenovanje sudaca i tužitelja i osnivanje institucija na državnoj razini: Ministarstva pravde BiH i Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća BiH. Sud BiH i Tužiteljstvo BiH počeli su s radom 2005. godine i imaju nadležnost nad najtežim kaznenim djelima, koja ugrožavaju društveni mir i sigurnost, uključujući ratne zločine, organizirani kriminal i terorizam.

Međutim, dostizanje cilja koji se ogleda u tome da pravosudni sustav BiH bude u potpunosti sposoban da održava načela vladavine prava, još je uvijek daleko, velikim dijelom zbog iscjepkane institucionalne strukture i nedostatka koordinacije između brojnih razina vlasti i relevantnih pravosudnih institucija, što je posljedica te iscjepkanosti. Pravosuđe je sve više na meti napadaja i drugih, suptilnijih uplitanja u njegovu neovisnost. Dosadašnje reforme pravosuđa trebaju se ojačati, a preostale reforme provoditi, kako bi se osiguralo da vladavina prava zaživi u BiH.

Program praćenja rada pravosudnog sektora

U kontekstu ovih značajnih reformi pravosuđa, Misija je započela program praćenja rada pravosudnog sektora, fokusiran na postupke u fazi glavnog pretresa u kaznenim predmetima i poštovanje novih zakona o kaznenom postupku. Kasnije, program je proširen i nastavlja obuhvatati sve aspekte kaznenog postupka, od početne istrage, do izvršenja kazneno-pravne sankcije, te uključuje pružanje usluga žrtvama i maloljetnim prijestupnicima. Posebno obučeno osoblje prati rad sudova na svim razinama u cijeloj BiH. Program za praćenje rada pravosudnog sektora osigurava sljedeće:

- Da zakoni budu sukladni Ustavu BiH i međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava, te da njihova primjena bude sukladna međunarodnim obvezama BiH;
- Da se neovisnost pravosuđa u potpunosti poštuje;
- Da se poštuje pravo optuženog na pravično suđenje;
- Da se prema *osjetljivim* pojedincima unutar pravosudnog sustava, bilo da su to optuženi ili žrtve, postupa s punim poštovanjem njihovih prava i da im se pruži odgovarajuća zaštita;
- Da svi ljudi imaju jednak pristup pravdi.

Institucionalna i zakonodavna reforma

Misija je zabrinuta zbog napadaja na neovisnost pravosuđa. U prosincu 2009. godine, u svom Izvešću *Neovisnost pravosuđa: neprimjeren pritisak na pravosudne institucije BiH*, Misija je pozvala političke snage da se uzdrže od neprimjerenog vršenja utjecaja u svezi

sa sudskim postupcima i od napadaja na pravosudni sustav. Izvješće, također, poziva na to da Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće BiH, Sud BiH i Tužiteljstvo BiH, budu ugrađeni u Ustav BiH.

Misija podupire rad Ministarstva pravde BiH i njegovog Tima za praćenje i ocjenu primjene kaznenih zakona, koji je zadužen za nadzor i ocjenu reformi, koje se provode u oblasti kaznenog zakona. Po potrebi, Misija daje komentare na nacrt zakona i njihovo poštovanje međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava. Od njihovog osnivanja 2004. godine, Misija održava stalnu suradnju s entitetskim Centrima za edukaciju sudaca i tužitelja, dijeleći saznanja prikupljena tijekom praćenja rada pravosudnog sektora, u svrhu njihovog integriranja u nastavne programe i davanjem komentara u svezi s procjenom potrebe za obukom.

Od 2008. godine, Misija vrši praćenje stanja ljudskih prava u zatvorima u cijeloj BiH. U travnju 2011. godine, Misija je izdala Izvješće pod nazivom: *Mučenje, maltretiranje i stegovni postupci u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini*. Misija je pružila potporu vlastima prilikom osnivanja Nacionalnog preventivnog mehanizma, što je obveza iz Opcionog protokola uz Konvenciju UN-a o zabrani mučenja. Takav mehanizam trebao bi osigurati neovisnu, pouzdanu i stalnu ocjenu uvjeta i postupanja na mjestima zadržavanja u BiH.

Poštovanje ljudskih prava i pristup pravdi

U svrhu promoviranja većeg poštovanja temeljnih ljudskih prava ugrađenih u Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava, Misija je objavila pregled rezultata praćenja rada pravosuđa u svezi s poštovanjem prava na slobodu i korištenje mjere pritvora, pod nazivom: *Zakon i praksa u*

primjeni mjera ograničenja slobode: opravdanost mjere pritvora u Bosni i Hercegovini (kolovoz 2008. godine). Rezultati praćenja rada pravosudnog sektora, koje vrši Misija, naveli su glavne tužitelje u entitetima da izdaju obvezujuću preporuku o provedbi istrage o navodnom policijskom maltretiranju. Misija je u svom Izvješću dokumentirala probleme primijećene za vrijeme sudskih postupaka u svezi sa stavom sudaca, koji krše pravo optuženog, da se smatra nevinim, dok se ne dokaže krivica, *Pretpostavka nevinosti: primjeri nepoštovanja međunarodno priznatih standarda u oblasti zaštite ljudskih prava pred sudovima u Bosni i Hercegovini* (veljača 2007. godine).

Radeći s partnerima iz međunarodne zajednice, nevladinim organizacijama (NVO-ima) i inicijativama lokalnoga građanskog društva, Misija prati sve aspekte maloljetničkog pravosuđa, od ispitivanja u policiji, do sudskih postupaka i smještaja maloljetnika u odgovarajuće ustanove. Rezultati projekta usmjereni su na kreatora politika na svim razinama vlasti, kao i na pravosudne organe, organe za provedbu zakona, centre za socijalni rad i javnost. Misiji je cilj da pomogne BiH u odgovoru na maloljetničke prijestupe s pristupom, koji u svom središtu ima najbolji interes djeteta.

Misija želi promicati poštovanje prava žrtve. Kako bi pomogla žrtvama kaznenih djela u ostvarivanju njihovih prava, Misija je, 2010. godine izradila brošuru pod nazivom: *Upoznajte se s vašim pravima i obvezama*, u kojoj se jednostavnim riječima objašnjava koja prava žrtve imaju u kaznenom postupku. Misija je, također, izradila obrazac za pomoć oštećenim stranama, kako bi mogle podnijeti imovinsko-pravni zahtjev u kaznenom postupku. Misija promovira koordinaciju među akterima pravosudnog sektora i davateljima usluga, kako bi se osigurala odgovarajuća potpora i zaštita *osjetljivim* svjedocima u sklopu pravosudnoga sustava.

Misija OEES-a u Bosni i Hercegovini pomaže BiH u ispunjenju obveza koje je ona preuzela kao država članica OEES-a i napredovanju ka ostvarenju svog deklariranog cilja pridruživanja euroatlantskim integracijama, tako što jača sigurnost i stabilnost, putem završetka izgradnje mira unutar daytonskog okvira, i razvija inkluzivni politički diskurs i demokratski odgovorne institucije koje poštuju raznolikost, promoviraju konsenzus i poštuju vladavinu prava. Misija ima sveobuhvatan i integriran pristup putem svoje nazočnosti na terenu, što odražava naglasak na razvijanje povezanih zajednica i na pravodobno identificiranje prepreka napretku.